

Srovnání fonetického systému českého a ruského jazyka

Irena Sedláková

Fonetika

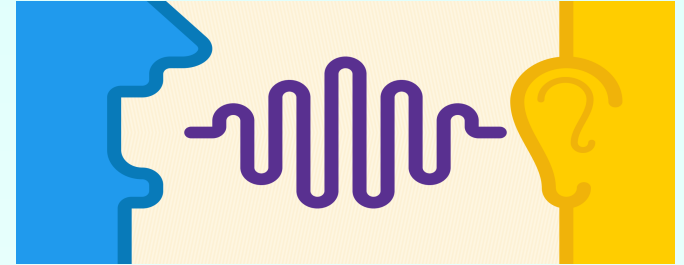
- vědní disciplína, která zkoumá zvukovou stránku jazyka
- předmětem stránky konkrétních mluvených projevů:
 - **Artikulační** – mechanismus tvoření
 - **Percepční** – práce sluchového orgánu a proces identifikace slyšeného vedoucí k porozumění slyšené informace
 - **Akustická** – zvuky z fyzikálního hlediska, určuje fyzikální vlastnosti a parametry
-

Základní pojmy

- Hláska je základní jednotkou fonetických popisů jazyka.
- **Podle vodorovného posunu jazyka rozlišujeme:**
 - samohlásky přední [e] a [i],
 - střední [a], [y] a [ə],
 - zadní [o], [u].
- *Při artikulaci [o] a [u] se rty ještě zaokrouhlují a vyšpulují dopředu, [o] a [u] jsou tedy zaokrouhlené samohlásky, tento jev se jinak nazývá labializace, samohlásky jsou potom označovány jako labializované.*
- Souhlásky jsou hlásky, základem kterých je šum, případně kombinace tónu a šumu.

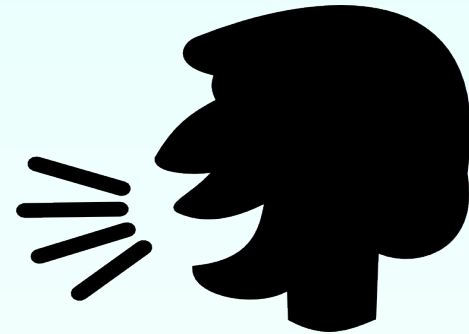
Dělení souhlásek

-
- **podle způsobu artikulace**
 - úžinové [v], [f], [l],
 - závěrové [b], [p], [d] a
 - polozávěrové [c], [č],
-
- **podle místa artikulace**
 - retné [p], [v], [m], zubodásňové [d], [n], [z],
 - předpatrové [d,], [t,], [j], z
 - adopatrové [g], [k], [x], a
 - hrtanové [h].
-
- **Podle účasti hlasivek v artikulaci (podle znělosti souhlásky)**
 - znělé [b], [v], [d],[z]
 - neznělé [p], [f], [t], [s].
-

Fonémy

- Čeština
 - 25 souhlásek
 - 10 samohlásek +3 dvojhlásky
 - celkem 38 fonémů
 -
- Ruština
 - 35 souhlásek
 - 6 samohlásek
 - celkem 41 fonémů

Čeština

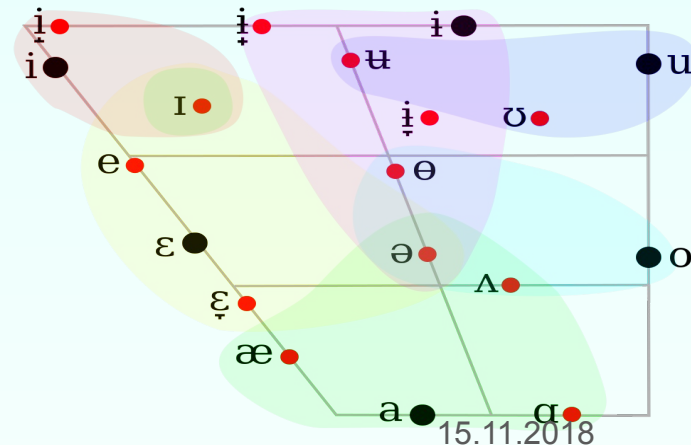
- pět krátkých samohlásek [a], [e], [i], [o], [u]
- pět dlouhých samohlásek [a:], [e:], [i:], [o:], [u:]
- tři dvojhlásky [eu], [au], [ou]
-
- České samohlásky se ve všech slabikách vyslovují plně, **nepodléhají redukcí.**
- Samohláska dlouhá může být ve kterékoli slabice ve slově, i ve slovech s větším počtem slabik může každá z nich obsahovat dlouhou samohlásku.
mávání – [ma:va:n,i:];
strávníkům – [stra:vn,i:ku:m];
zásobování – [za:sobova:n,i:]
- Český slovní přízvuk je pevný a **váže se vždy na první slabiku slova.**
- Díky přízvuku je možné odlišit v proudu řeči začátek slova.

Ruština

- Ruský slovní přízvuk je podstatně silnější než český, oproti češtině má významnou roli při určování přízvuku i kvantita (délka, trvání) přízvučné samohlásky.
- Délka ruské přízvučné slabiky kolísá asi mezi trváním české slabiky krátké a dlouhé, *nicméně některé publikace ukazují trvání ruské přízvučné slabiky jako stejné s trváním české dlouhé slabiky.*
- V běžné řeči není slovní přízvuk příliš výrazný.
- *V přízvučných pozicích se vyslovují jasně, zřetelně, podobně jako české samohlásky; v nepřízvučné pozici dochází ke kvalitativním i kvantitativním změnám – redukci.*
-
-

Redukce

- V ruském jazyce rozlišujeme redukce 1. a 2. stupně v závislosti na poloze samohlásky vzhledem k přízvuku.
- Redukce samohlásek po tvrdých souhláskách v nepřízvučných slabikách naprosto splývá výslovnost [a] a [o] a výsledkem je hlásková varianta, která se v nepřízvučných slabikách zvláště prvního stupně redukce blíží samohlásce [a], při transkripci označovaná [Λ].

Komparace

- Artikulace ruských samohláskových fonémů velmi blízká české.
- Přízvuk má v ruštině významotvornou funkci (ne v ČJ).
- Stejně jako český je i ruský přízvuk vydělován kontrastem mezi slabikami přízvučnými a slabikami nepřízvučnými.
- Nepřízvučná slabika (v RJ) je vždy výrazně kratší než česká slabika krátká.
- V češtině na rozdíl od ruštiny existují dvojhlásky.
-
-

Čeština	Ruština
Krátké, dlouhé samohlásky	„Stejná“ délka samohlásek
Neexistuje redukce	Redukce
Přízvuk stálý, vždy na 1. slabice	Pohyblivý přízvuk
Diftongy (dvojhlásky)	Neexistují diftongy

- <https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=2ahUKEwi114XD487dAhWvs4sKHdZgD60QFjAAegQIARAC&url=https%3A%2F%2Fis.cuni.cz%2Fwebapps%2Fzpzp%2Fdownload%2F130077536&usg=AOvVaw2wPPIbf5ZaalgBYCtKi7ew>
- <https://rusky.info/cs/grammar/phonetics>
-
-

